

Överförmyndarnämnden

Internbudget 2018 med plan för 2019-2021

Nämndens basuppdrag

Överförmyndaren är en kommunal förvaltningsmyndighet och en för kommunen obligatorisk verksamhet. All handläggning av nämndens ärenden verkställs av tjänstemän vid överförmyndarenheten som tillhör kommunledningsförvaltningen.

Nämndens viktigaste uppgift är att utöva tillsyn över förmyndare, gode män och förvaltare. Detta innebär att granska hur dessa ställföreträdare företräder sina huvudmän, vilka själva inte kan tillvarata sina rättigheter. I överförmyndarens uppdrag ingår också att utreda lämpligheten hos personer som visar intresse av att ta uppdrag samt tillhandahålla utbildning för dem som utses till ställföreträdare. Det är tingsrätten som i de flesta fall fattar beslut om att anordna godmanskap och förvaltarskap och överförmyndaren bistår tingsrätten med utredningar inför beslut. I vissa fall kan även överförmyndaren besluta om godmanskap. Det åligger också överförmyndarverksamheten att fatta beslut i samtyckesfrågor, exempelvis när det gäller arvskiten och fastighetsförsäljningar, besluta om arvode och ersättning till ställföreträdare med mera. Från den 1 juli 2017 finns ny lagstiftning gällande framtidsfullmakter och anhörigbehörighet. För överförmyndarverksamheten kan det komma att innebära tillsyn i situationer då fullmakten/behörigheten missbrukas.

Överförmyndarnämndens utgångspunkt är att verksamheten ska kännetecknas av rättssäkerhet, tillgänglighet och trygghet. Verksamheten styrs bland annat av bestämmelser i kommunallagen, förvaltningslagen, föräldrabalken, offentlighets- och sekretesslagen och påverkas även av förordningar rörande statliga ersättningar.

Nämndens utmaningar 2018-2021

Överförmyndarnämnden står inför ett antal utmaningar kommande år. Flera nya lagstiftningar och förordningar har trätt ikraft vilket påverkar verksamheten ekonomiskt och arbetsmässigt. Exempelvis har framtidsfullmakter och behörighetsregler för anhöriga införts under 2017. En framtidsfullmakt kan bli giltig när en fullmaktsgivare på grund av psykisk störning, sjukdom, skada eller liknande är ur stånd att ha hand om de angelägenheter som fullmakten avser. Lagförslaget ger också anhöriga rätt att i vissa fall ha hand om ekonomiska angelägenheter. Överförmyndaren kommer bland annat utöva tillsyn i vissa situationer. Vidare kan verksamheten påverkas av flyktingströmmar i världen såtillvida att nämnden ansvarar för godmanskap för ensamkommande barn. Förändrade regler kring uppehållstillstånd, åldersbedömning och statsbidrag innebär att verksamheten kontinuerligt måste bevaka, analysera och möta dessa och kommande förändringar för att bibehålla en rättssäker verksamhet. Därutöver måste nämnden ta i beaktande att ärendeutvecklingen kan förändras med kort varsel utifrån omvärldsfaktorer, både inom och utom landets gränser.

Uppdraget att vara god man eller förvaltare är ett frivilligt, personligt lekmanuppdrag. Utvecklingen visar på att det är fler personer som har behov av stöd utifrån en sammansatt livssituation, svår ekonomi och psykisk ohälsa. Det är fortsatt en stor utmaning för överförmyndarverksamheten att hitta personer med tillräckliga och lämpliga kvalifikationer, som också är beredda att åta sig de allt mer komplexa uppdragen. Även samhällsutvecklingen med förändrade sätt att hantera pengar, inköp och betalningar innebär nya utmaningar. För att ge ställföreträdarna ökad trygghet i sina uppdrag tillhandahåller nämnden kompletterande stödfunktioner eftersom den rådgivning som kan ges från överförmyndarverksamheten är av mer generell karaktär. Det erbjuds praktiskt stöd i form av mentorer och professionellt samtalsstöd, i syfte att både underlätta rekrytering och skapa trygghet i pågående uppdrag. Vidare är samverkan med andra verksamheter viktig, för att på ett effektivt sätt ta tillvara det engagemang som finns i samhället. Ett sådant exempel är Frivilligcentrum, som prövas i Linköping kommun för att underlätta för medborgare att på olika sätt engagera sig för att hjälpa andra människor. Trots dessa insatser kvarstår utmaningen i att rekrytera nya ställföreträdare.

När det gäller tillsynen av ställföreträdare är detta en sammansatt och svår uppgift för överförmyndarverksamheten, som kräver att åtgärder vidtas när det finns skäl för det. Verksamheten kommer även fortsatt arbeta med att utveckla metoder för lämpliga och likartade bedömningar i tillsynen. Det är också viktigt att fortsätta arbeta med information och utbildning till ställföreträdarna i syfte att kvaliteten på deras redovisningar ska förbättras, men även tydliggöra innehåll och omfattning i deras uppdrag. Det finns också ett stort behov av att i större utsträckning nå ut och informera om överförmyndarverksamheten och ställföreträdaruppdragen till andra verksamheter, myndigheter m.fl. för att minska okunskap inom området.

Ytterligare en utmaning för nämnden är att kartlägga behov och möjlighet att öka digitaliseringen i handläggning och informationshantering. Under perioden kommer verksamheten att undersöka önskemål och behov från ställföreträdare, följa utvecklingen inom området i stort samt utreda vilka möjligheter och begränsningar som aktuell lagstiftning innebär.

Under 2017 har nya statsbidragsregler trätt i kraft vilket innebär att nämnden inte längre fullt ut kan återsöka kostnader för arvode och ersättningar till god man för ensamkommande barn från Migrationsverket. Ersättningssystemet bygger istället på schablonersättningar som utbetalas till kommuner med flyktmottagning. Nämnden har inför 2018 beräknat kostnaden och begärde vid budgetberedning för 2018 med plan för 2019-2021 medel motsvarande 6 000 tkr per år. I beslutad budget den 13 juni 2017 i kommunfullmäktig kvarstår tidigare ramtilldelning, vilket innebär att nämnden kommer att visa på underskott om inte medel avsätts. Nämnden har inte möjlighet att inom befintlig ram göra omfördelningar som täcker arvode och ersättningar till god man för ensamkommande barn.

Nämnden vill även lyfta fram att det inom området *Gode män och förvaltare (ej ensamkommande barn)* finns flera olika faktorer som nämnden inte kan påverka men som är avgörande för nettokostnader för arvodet och ersättningar.

Politisk viljeinriktning för 2018 med plan för 2019-2021

Mål

Kommunfullmäktiges övergripande mål

Övergripande mål	Mål för överförmyndarnämnden
4. En kommun där alla kan leva ett hälsosamt och meningsfullt liv	<p>Mål: Huvudmännen ska kunna känna sig trygga genom en effektivare granskning av ställföreträdarnas redovisning av uppdragen.</p> <p>Mål: Rättssäkerheten för huvudmännen ska öka genom att rätt stödinsatser ges.</p> <p>Mål: För att huvudmännens rätt ska tas tillvara och för att de inte ska lida rättsförlust, ska årsräkningar som inlämnas i rätt tid granskas skyndsamt.</p> <p>Mål: För att tillförsäkra trygghet och säkerhet för huvudmännen, ska ställföreträdarnas möjligheter att kunna utföra sitt uppdrag på bästa sätt öka.</p>
7. En sammanhållen kommun med framtidstro och delaktighet	<p>Mål: Huvudmännen ska kunna känna sig trygga genom en effektivare granskning av ställföreträdarnas redovisning av uppdragen.</p> <p>Mål: För att huvudmännens rätt ska tas tillvara och för att de inte ska lida rättsförlust, ska årsräkningar som inlämnas i rätt tid granskas skyndsamt.</p>

Så som kommunal förvaltningsmyndighet är överförmyndarverksamheten lagstyrd. Nämndens mål syftar till att öka rättssäkerheten och därmed tryggheten för huvudmännen, säkerställa att rätt stöd och insats ges samt stärka ställföreträdarna i sin roll. Detta kopplas till visionen i Majoritetens övergripande mål samt samverkansprogram, som bland annat uttrycker att stödinsatser ska utmärkas av hög kvalitet och att den enskilde ska känna social och ekonomisk trygghet. När det gäller konkretisering av majoritetens visioner i form av indikatorer finns inga värden som direkt går att applicera på nämndens verksamhet.

Nämnden ska bevaka att förordnade ställföreträdare och förmyndare fullgör sina uppdrag på ett sådant sätt att huvudmännens rätt tas tillvara och att de inte ska lida rättsförlust. Målen syftar till att skyndsamt granska

hur ställföreträdarna förvaltar huvudmännens ekonomi samt tar tillvara deras rättigheter. Tillsynen ska ske på ett så effektivt sätt som möjligt, samtidigt som det ska ske med god kvalitet. Det är viktigt att verksamheten agerar skyndsamt om allvarliga fel och brister upptäcks samt vidtar lämpliga åtgärder. Nämnden avser att fortsätta arbeta med dessa mål kommande år.

Styrande dokument

Digital agenda

Överförmyndarnämnden berörs av det övergripande strategiska uppdraget för kommunen som rör digitalisering, framförallt områdena ”smart, effektiv och enkel förvaltning” samt ”uppkopplat, innovativt och hållbart”. Det är viktigt att verksamheten utvecklas för att tillvarata digitaliseringens möjligheter, så långt det är möjligt utifrån de lagar och regler som styr nämndens ansvarsområde. Nämndens information och kommunikation med medborgare och ställföreträdare ökar stadigt via digitala kanaler såsom hemsida och e-post. Detta innebär en ökad tillgänglighet och service men skapar också utmaningar gällande hantering av personuppgifter och sekretessbelagd information.

Informationssäkerhetspolicy

Nämndens verksamhet omfattar en mängd personuppgifter och sekretessbelagd information. Därför är ett kontinuerligt arbete kring säkerhet av största vikt. Kartläggning har påbörjats gällande konsekvenser och anpassning till kommande dataskyddsförordning.

Strategiska utvecklingsuppdrag

Kommunövergripande

Personal- och kompetensförsörjning

Överförmyndarenhetens personal tillhör kommunledningsförvaltningen. När det gäller gode män och förvaltare har dessa ett personligt uppdrag och ingen anställning. Det är i de flesta fall tingsrätten som beslutar om att förordna gode mannen/förvaltaren, efter överförmyndarens förslag på lämplig ställföreträdare. Det är mycket viktigt för nämnden att det finns såväl kompetent personal som att verksamheten klarar att rekrytera frivilliga personer som är lämpliga och beredda att åta sig uppdragen och därmed det ansvar det innebär. För närvarande finns cirka 670 förordnade ställföreträdare som ansvarar för ungefärligen 1 350 pågående uppdrag. Att rekrytera och behålla gode män och förvaltare är som beskrivits ovan en mycket stor utmaning för nämnden.

Etablering

Ytterligare ett strategiskt uppdrag för kommunen är ”etablering av nyanlända i Sverige”.

Överförmyndarnämndens ansvar när det gäller nyanlända är att förordna och utöva tillsyn över god man för ensamkommande barn under asyltiden. När uppehållstillstånd beviljas ska en särskilt förordnad vårdnadshavare utses som tar över uppdraget efter god man, vilket åligger socialnämnden. Först därefter kan det bli aktuellt att verka för etablering och integration.

Digitalisering

Parallellt med ovan beskriven digitalisering för att åstadkomma ökad tillgänglighet och service, kommer ett internt utvecklingsarbete att bedrivas. Nämnden hanterar en ansenlig mängd information och personuppgifter som huvudsakligen dokumenteras i pappersform. Under perioden kommer kartläggning och planering genomföras för att undersöka hur informationsinhämtning, handlägningsprocess samt arkivering kan digitaliseras. Initialt kommer omvärldsbevakning ske i syfte att dra nytta av andras erfarenheter samt följa utvecklingen av administrativa system och lösningar. Kostnader förknippade med kartlägningsarbetet, eventuella kommande investeringar och anpassningar är att vänta under den kommande planperioden.

Indikatorer

Det saknas indikatorer att följa och redovisa under budgetperioden i direkt anslutning till kommunens övergripande mål. Nedan redovisas överförmyndarnämndens verksamhetsmått, vilka kontinuerligt följs upp.

Indikatorer	2015	2016	Budget 2017	Budget 2018	Planerat		
					2019	2020	2021
Enligt budgetdirektiv							
-							
Överförmyndarnämndens verksamhetsmått							
Godmanskap 11:1-11:4 FB*	979	965	1 000	940	940	940	940
Förvaltarskap	109	109	125	110	110	110	110
Ensamkommande barn**	432	369	285	180	180	180	180
Förmyndarskap***	532	492	520	500	500	500	500

* FB = Föräldrabalken

** Antal godmanskap samt särskilt förordnad vårdnadshavare, ensamkommande barn

*** Förmyndarskap = Legalt förmyndarskap, särskilt förordnad förmyndare och särskilt förordnad vårdnadshavare, ej ekb

Antalet godmanskap 11:1-11:4 FB bedöms inte öka under 2017 som tidigare antagits. Ny lagstiftning gällande framtidsfullmakter och anhörigbehörighet bedöms i viss mån påverka antalet ärenden, men det är osäkert i vilken omfattning och när effekterna kommer.

Den tidigare förväntade ökningen av förvaltarskap har inte märkts av samt plan för kommande period ligger i nivå med utfall de senaste åren.

Enligt Migrationsverkets senaste analyser är utvecklingen av antalet asylsökande ensamkommande barn högst osäker men inget talar för stor ökning i dagsläget. Under rådande osäkra omständigheterna görs inga ändrade bedömningar av antalet ensamkommande barn för perioden 2019-2021.

Ekonomi

Driftsammandrag

Nettokostnad Belopp tkr	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020	Plan 2021
<i>Överförmyndarnämnden</i>	530	530	530	530
Arvoden mm	449	449	449	449
Kurser, konferenser mm	61	61	61	61
Övrigt	20	20	20	20
<i>Gode män och förvaltare ej ekb*</i>	6 023	6 023	6 023	6 023
Arvoden mm	11 306	11 306	11 306	11 306
Intäkter arvoden mm	-6 106	-6 106	-6 106	-6 106
Kostnader verksamhetssystem mm	322	322	322	322
Övrigt	187	187	187	187
Stöd till ställföreträdare	80	80	80	80
Utbildning, information mm	66	66	66	66
Administrativa kostnader	92	92	92	92
Rekrytering	60	60	60	60
Föreningsstöd	16	16	16	16
<i>Gode män ekb</i>	63	63	63	63
Arvoden mm	6 000	6 000	6 000	6 000
<i>(Intäkter)**</i>	<i>(-6 000)</i>	<i>(-6 000)</i>	<i>(-6 000)</i>	<i>(-6 000)</i>
Stöd till ställföreträdare	30	30	30	30
Utbildning, information mm	23	23	23	23
Rekrytering	10	10	10	10
Summa nämndens internbudget	6 616	6 616	6 616	6 616
<i>varav intäkter</i>	<i>12 106</i>	<i>12 106</i>	<i>12 106</i>	<i>12 106</i>
<i>varav kostnader</i>	<i>18 722</i>	<i>18 722</i>	<i>18 722</i>	<i>18 722</i>
Budgetram enligt beslut i KF den 13 juni 2017	6 616	6 616	6 616	6 616

*ekb = ensamkommande barn

** Enligt beslut i KF den 13 juni 2017 uppgår överförmyndarnämndens budgetram för 2018 till 6 616 tkr. Med anledning av förändrade statsbidragsregler inom området ensamkommande barn beräknas kostnader för arvoden och ersättningar till god man uppgå till 6 000 tkr för år 2018 och resterande planperiod. Det är ännu oklart hur kostnaderna ska finansieras och anges därför i tabellen ovan som en intäkt inom parentes. Nämnden har inte utrymme för omfördelning inom befintlig ram och kommer utan dessa intäkter tvingas redovisa underskott.

Överförmyndarnämnden bedömer att verksamheten kommer att kunna bedrivas inom nämndens ekonomiska ram under 2018, förutom när det gäller kostnader som uppstår i uppdragen som god man för ensamkommande barn, se beskrivning nedan.

Inom området *Gode män och förvaltare (ej ensamkommande barn)* kan nettokostnaden för arvoden och ersättningar variera utifrån flera orsaker. Antalet godmanskap och förvaltarskap ligger utanför överförmyndarnämndens påverkan då tingsrätten är den instans som fattar beslut. Ärendemängden kan också komma att påverkas av ny lagstiftning om anhörigbehörighet och framtidsfullmakter. Huvudmännens behov av stöd avgör vilket arvode ställföreträdaren är berättigad till och huvudregeln är att huvudmannen själv bekostar arvodet. Om betalningsförmåga saknas faller kostnaden helt eller delvis på kommunen. I beräkningarna utgår nämnden från att kommunen står för 46 % och huvudmännen för 54 % av dessa kostnader.

När det gäller verksamhetsområdet *Gode män ensamkommande barn*, infördes vid halvårsskiftet 2017 nya statsbidragsregler. Nämnden kan endast under en övergångstid fortsatt återsöka de faktiska kostnaderna för barn som anvisats före 1 juli 2017 (arvoden, arbetsgivaravgifter, övriga ersättningar till god man samt tolk- och resekostnader som fakturerats kommunen). Enligt Förordning 2017:193 om statlig ersättning för asylsökande m.fl. utbetalas från och med 1 juli en schablonersättning om 52 tkr per barn till den kommun som anvisats barnet. Efter beslut om uppehållstillstånd utbetalas, liksom tidigare, ytterligare en

schablonersättning om 30 tkr. Båda ersättningarna ska användas för att finansiera såväl kostnader för god man som kostnader inom socialtjänsten. Det är svårt att bedöma hur stora nämndens kostnader kommer att bli kommande år då det är många faktorer som påverkar, bl.a. antal barn som anvisas till kommunen, barnens ålder, handläggningstiden för asylutredning vid Migrationsverket och socialtjänstens möjligheter att utse särskilt förordnad vårdnadshavare. Vissa av de ensamkommande barnen som vistas i Linköpings kommun har placerats av andra kommuners socialtjänster. Det är dock Överförmyndarnämnden i Linköping som är ansvarig för godmanskap även för dessa barn. Enligt den nya förordningen kommer den ekonomiska ersättningen utbetalas till den kommun som har socialtjänstansvaret. Då det saknas lagstöd för behörig överförmyndare att ta del av bidraget, betyder det att kostnaderna för god man i dessa ärenden är helt ofinansierade.

I budgetarbetet under våren 2017 äskade överförmyndarnämnden om ytterligare medel motsvarande 6 000 tkr. Vid beslut i KF den 13 juni 2017 lämnades detta äskande utan finansiering. På grund av de förändrade statsbidragsreglerna, i kombination med oklar intern fördelning, utgår överförmyndarnämnden i sin internbudget från att intäkter motsvarande 6 000 tkr kommer att tillföras 2018. Nämnden vill påtala att det finns stor osäkerhet såväl i beräkningen för 2018 som för resterande år av planperioden då gruppen ensamkommande barn enligt Migrationsverket är svår att prognostisera. Behovet av att finansiera arvode och ersättningar kvarstår och nämnden har inte medel att omfördela inom befintlig budget varken 2018 eller senare under planperioden.